OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto
Julkisoikeuden yksikkö
LsN Johannes Heikkonen

7.1.2019

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 253/2018 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE KANSALLISEN TURVALLISUUDEN HUOMIOON OTTAMISTA ALUEIDEN KÄYTÖSSÄ JA KIINTEISTÖNOMISTUKSISSA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa yllä mainitusta hallituksen esityksestä. Oikeusministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun sen työryhmävaiheessa ja antanut esityksestä kirjallisen lausunnon puolustusministeriölle. Oikeusministeriö on lausunnossaan pyrkinyt huomioimaan sen, että perustuslakivaliokunta antaa puolustusvaliokunnalle lausunnon esityksestä ja että esityksen suhdetta perustuslakiin arvioidaan ennen kaikkea tässä yhteydessä. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakentamisrajoitus

Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavan maankäyttö- ja rakennuslain rakentamisrajoituksia koskevaa 33 §:ää siten, että jatkossa Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tarkoituksiin osoitetuilla alueella olisi voimassa rakentamisrajoitus. Esitetty soveltamisalan laajennus on merkityksellinen ennen kaikkea perustuslain 15 §:n suojaaman omaisuudensuojan kannalta. Laajennuksen merkitsemälle omaisuudensuojan rajoitukselle on olemassa perustuslain asettaman yleisen tarpeen vaatimuksen täyttävä ja hyväksyttävä peruste. Rajoitus perustuu laintasoiseen säännökseen ja saa sisältönsä viranomaisen tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jota rajoittavat maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaiset kriteerit.

Lakiehdotuksen 33 §:n merkitsemää puuttumista omaisuudensuojaan voidaan pitää sen omaisuudensuojaan kohdistuvan rajoituksen kannalta lähtökohtaisesti oikeasuhtaisena,

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

kun huomioidaan että rajoituksen laajuutta määrittävät suoraan maankäyttö ja –rakennuslain kohtuullisuussäännökset, ja kun kohtuuttomiin rakennusrajoituksiin kytkeytyy julkisyhteisön lunastusvelvollisuus. Myös rajoitukseen liittyvien oikeusturvavaatimusten voidaan katsoa täyttyvän, kun päätökseen kiinnittyy osana maankäyttö- ja rakennuslakia sen yleiset muutoksenhakua koskevat sääntelyt.

Lunastaminen kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi

Esityksen 2. lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettävän laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Esityksellä pyritään laajentamaan niitä tarkoituksia, joiden perusteella voitaisiin lunastaa kiinteää omaisuutta ja erityisiä oikeuksia. Esityksen 1 §:n mukaan lunastaminen olisi mahdollista maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden, valtion johtamisen, rajaturvallisuuden, rajavalvonnan, huoltovarmuuden, yhteiskunnan kannalta välttämättömän infrastruktuurin toiminnan varmistamisen tai muun näihin rinnastettavissa olevan yhteiskunnallisen edun turvaamiseksi.

Esitykseen sisältyvä lunastusta koskeva sääntely on merkityksellistä ennen kaikkea Perustuslain 15 §:ssä suojatun omaisuudenvapauden ja sen 2 momentissa säädettyjen lunastusta koskevien erityisedellytysten kannalta. Perustuslain 15 § 2 momenttiin sisältyvän kvalifioidun lakivarauksen mukaan pakkolunastuksesta voidaan säätää lailla, jos omaisuutta lunastetaan yleiseen tarpeeseen ja täyttä korvausta vastaan. Nyt säädettäväksi ehdotettavien lunastuksen tarkoitusten joukko on varsin laaja ja avoin. Samalla se koostuu kuitenkin pääosin myös erityisen painavista perustuslain 15 §:n 2 momentin lunastusta koskevaan yleisen tarpeen edellytyksiin liittyvistä perusteista. Esityksen 2 §:ssä säädettäisiin lunastusluvasta, jonka ministeriö voisi myöntää viranomaiselle tai yhteisölle kiinteän omaisuuden lunastamiseksi 1 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin.

Esityksen 3 §:ssä säädetään toimenpiteiden väliaikaisesta kieltämisestä tilanteessa, jossa edellä mainittua lunastusta on ryhdytty valmistelemaan. Myös kyseinen säännös merkitsee perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan rajoitusta. Tällaisen väliaikaisen kiellon perusteet ovat samoja kuin varsinaisen lunastuksen. Väliaikainen kielto merkitsee selvästi vähäisempää puuttumista kuin itse lunastus. Merkityksellisenä esityksen omaisuudensuojan rajoitusten oikeasuhtaisuuden osalta voidaan pitää sitä, että varsinaisen lunastuksen rauetessa omistajalla tai haltijalla on oikeus saada asetettujen kieltojen aiheuttamista vahingoista korvaus.

Ehdotetun lunastusta ja siihen liittyvää väliaikaista kieltoa koskevan sääntelyn voidaan katsoa vastaavan lähtökohtaisesti perustuslaissa ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä lunastamiselle asetettuja edellytyksiä, erityisesti kun menettelyyn liittyvät myös yleiset lunastuksen oikeusturvakeinot.

Valtion etuosto-oikeus

Esityksen 3. lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettävän laki valtion etuosto-oikeudesta kiinteistön kaupassa. Säädettäväksi ehdotettavan etuosto-oikeuden käyttö on mahdollista, jos kiinteistön hankkiminen on tarpeen maanpuolustuksen, rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden varmistamiseksi taikka alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen takia. Etuosto-oikeus koskisi alueita, jotka on tarkemmin määritelty esityksen 2 §:ssä. Kyseiset alueet ovat yleisluonteisesti kuvattuina sellaisia, jotka ovat korkeintaan 1000 metrin etäisyydellä puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen strategisesti merkittävinä pitämistä kohteista.

Myös valtion etuosto-oikeus merkitsee puuttumista perustuslain 15 §:ssä säädettyyn omaisuudensuojaan. Puuttuminen on rajattu esityksessä painaviin, kansalliseen turvallisuuteen kiinnittyvien perusteisiin ja etuosto-oikeuden käyttö rajattu myös alueellisesti suhteellisen tarkasti määriteltyihin maa-alueisiin. Tämän lisäksi esityksen 3 §:ssä säädetään vielä nimenomaisista etuosto-oikeuden rajoituksista, joihin sisältyvät esimerkiksi tietyt perheen sisällä tapahtuvat luovutukset sekä yleisesti tilanteet, joissa etuosto-oikeuden käyttämistä olisi pidettävä ostajan ja myyjän välinen suhde, luovutuksen ehdot ja muut olosuhteet huomioon ottaen ilmeisen kohtuuttomana.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään (ks. esim. PeVL 15/2005 vp, s.2/I) aiempaan käytäntöönsä nojaten katsonut, että myyjän kannalta etuosto-oikeuden käyttäminen merkitsee rajoitusta hänen oikeuteensa vapaasti määrätä luovutuksensaajasta (PeVL 5/1988 vp, s. 4/II). Se ei kuitenkaan sinänsä ole pitänyt tätä rajoitusta erityisen merkittävänä niissä nyt ehdotetun lain kaltaisissa tilanteissa, joissa myyjän varallisuusoikeudellista asemaa kuitenkin turvaa se, että valtio on lain perusteella sidottu myyjän ja ostajan välillä alun perin sovittuihin kauppaehtoihin.

Ostajan näkökulmasta perustuslakivaliokunta on katsonut etuosto-oikeudessa olevan kysymys siitä, että kaupan kohteena oleva kiinteistö jää häneltä saamatta (ks. esim PeVL 15/2005 vp, s.2/I). Merkityksellisenä ostajan omaisuudensuojan puuttumisen kannalta se on pitänyt ostajalle tälle koituneista kustannuksista maksettuja korvauksia. Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan valtion on korvattava ostajalle kaupan johdosta syntyneet rahoitus- ja muut tarpeelliset kustannukset sekä kiinteistön hallinnasta, hoidosta ja kunnossapidosta syntyneet tarpeelliset kustannukset.

Koska etuosto-oikeuden sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta edellä mainitut hyväksyttävät perusteet ja ostajan varallisuusoikeudellinen asema on lakiehdotuksen säännöksin turvattu, ei sääntelyn voida katsoa muodostuvan lähtökohtaisesti perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan kannalta ongelmalliseksi.

Kiinteistöhankintojen valvonta ja rajoittaminen

Esityksen 4. lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettävän laki tiettyjen kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta. Esitykseen sisältyvä valvonta ja rajoitukset kohdistuisivat sellaisiin Suomen valtion alueella olevien kiinteistöjen hankintoihin, joissa luovutuksensaaja

on muualla kuin Euroopan Unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella kotipaikkaansa pitävä yhteisö tai muun kuin Euroopan Unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen. Tämän lisäksi soveltamisalaan kuuluisivat myös sellaiset yhteisöt, joilla on kotipaikka Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella, mutta joissa vähintään 1/10 osaa yhteisön päätöksenteosta edustava vaikutusvalta olisi EU ja ETA –alueen ulkopuolella.

Tällaisia luovutuksensaajia sisältävien kiinteistökauppojen osalta edellytettäisiin puolustusministeriön lupaa muissa kuin sellaisissa tilanteissa, joissa on kyse perheenjäsenten välisistä kaupoista tai kaupoista joissa EU- tai ETA –alueen ulkopuolinen kansalainen on mukana luovutuksensaajana yhdessä sellaisen puolisonsa kanssa, joka ei tarvitse kauppoihin edellä mainittua lupaa. Laissa myös säädettäisiin edelleen täsmällisemmin siitä menettelystä, jossa tällainen lupa haettaisiin.

Lupa voitaisiin esityksen 5 §:n mukaan myöntää, jos hankinnan ei arvioida vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista eikä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistamista.

Ehdotettu sääntely merkitsee EU- ja ETA –alueiden valtioiden ja muiden valtioiden kansalaisten erilaista kohtelua ja sitä on tästä johtuen merkityksellistä tarkastella perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuutta ja syrjinnän kieltoa koskevan säännöksen kannalta. Kansalaisuuteen perustuvan erilaisen kohtelun voidaan katsoa alkuperän käsitteen alla kuuluvan perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädettyihin nimenomaisesti kiellettyihin syrjintäperusteisiin, joiden kohdalla erilaisen kohtelun perustelemiselle asettuvat vaatimukset ovat korkeat.

Laissa tarkoitettu erilainen kohtelu koskee ennen kaikkea kysymystä siitä, kuka on velvollinen hakemaan lupaa kiinteistökaupoille. Esityksessä on perusteltu EU- ja ETA –alueiden ulkopuolisten kansalaisten lähtökohtaisesti erilaista kohtelua kansalliseen turvallisuuteen liittyvillä näkökohdilla. Esiin on tältä osin nostettu perustuslakivaliokunnan käytännössään omaksuma kanta, jonka mukaan kansalliseen turvallisuuteen liittyviä seikkoja voidaan pitää sellaisena painavana perusteena, joiden vuoksi muun muassa ulkomaalaisten henkilöiden ja yhteisöjen puolustusteollisuuden alan yritysostoja voidaan rajoittaa (PeVL 16/2011 vp, s.2).

Ehdotetun sääntelyn yhdenvertaisuussäännöksiin kytkeytyvien vaikutusten arvioinnin kannalta keskeisenä seikkana on pidettävä sitä, että varsinaista päätöstä luvasta kiinteistön hankintaan ei perustettaisi sinänsä henkilön kansallisuuteen tai yhtiön kotipaikkaan, vaan ratkaisun tulisi perustua puolustusministeriön tapauskohtaiseen arvioon siitä, että luvan myöntäminen kiinteistökaupalle vaikeuttaa maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista taikka rajavalvonnan ja rajaturvallisuuden sekä huoltovarmuuden varmistamista. Varsinaista luparatkaisua määrittävät siis kansalliseen turvallisuuteen, eikä luvanhakijan kansalaisuuteen liittyvät perusteet.

Ehdotettuun lakiin liittyvien lupakäytäntöjen tosiasiallisen syrjivyyden kannalta keskeisenä voidaan pitää sitä, ettei sääntelyn soveltaminen myöskään tosiasiallisesti muutu syrjiväksi. Tämän voidaan katsoa edellyttävän ennen kaikkea sitä, että hankintaluvan epääville päätöksille pystytään antamaan asialliset ja oikeudellisesti kontrolloitavat perusteet, eikä niitä tosiasiallisesti kiinnitetä pelkästään kansalaisuuteen.

Tältä osin huomiota on kiinnitettävä siihen, että esityksessä on sinänsä varsin kapeasti kuvattu sitä, mitkä tekijät olisivat merkityksellisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyvien tekijöiden arvioimisessa. Esityksen mukaan kiinteistön hankintalupaa koskevan harkinnan ytimessä on sen arviointi, vaikeuttaako luvan myöntäminen maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista tai rajaturvallisuuden varmistamista. Tämän voitaisiin perustelujen mukaan edelleen ajatella merkitsevän muun muassa sen tarkastelua, antaako kiinteistön omistus mahdollisuuden käyttää sitä tavalla, jonka voidaan katsoa vaikuttavan laissa säädettyjen intressien turvaamiseen. Tämän arvioimisessa eräänä tekijänä voidaan esityksen mukaan käyttää hakijan ilmoittamaa käyttötarkoitusta ja esimerkiksi sen ja alueen ominaisuuksien välistä merkittävää ristiriitaa.

Kuten esityksessä tuodaan esiin, eivät lupaharkinnassa käytettävät tiedot ole kaikilta osin julkisia, eikä päätökseen sen vuoksi ole mahdollista kirjata seikkaperäisesti selkoa kaikista perusteista. Tämä ei esityksenkään mukaan kuitenkaan voi merkitä sitä, että päätös voitaisiin jättää perustelematta, vaan kysymys on ennen kaikkea perusteluiden tarkkuustasosta. Riittävien perustelujen tarjoamista lupakäytännössä voidaan pitää lopulta ratkaisevana sen kannalta, etteivät ehdotukseen sisältyvät lupakäytännöt käytännössä muodostu perustuslain 6 §:n syrjinnän kiellon kannalta ongelmallisiksi.

Lupajärjestelmä ja omaisuudensuoja

Edellä kuvattujen yhdenvertaisuuteen kiinnittyvien aspektien ohella 4. lakiehdotukseen sisältyvää järjestelmää on pidettävä merkityksellisenä myös perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan kannalta, kun se rajoittaa kiinteistön omistajalle kuuluvaa vapautta määrätä omaisuudestaan, eli tässä tapauksessa päättää sen luovuttamisesta.

Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan luovutuksensaajan on haettava puolustusministeriöltä lupaa kiinteistön hankinnalle ennen kiinteistön luovutusta tai kahden kuukauden kuluessa kiinteistön luovutuksen vahvistamisesta. Ehdotuksen 3 §:n mukaan hankinnan luvanvaraisuutta voidaan myös selvittää ennakolta puolustusministeriöstä. Tässä ei yhteydessä ei kuitenkaan sinänsä oteta kantaa siihen, täyttääkö kauppa 5 §:ssä säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä.

Ehdotetussa lupajärjestelmässä luvan epääminen olisi mahdollista, jos sen myöntäminen vaikeuttaisi maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista tai rajaturvallisuuden varmistamista. Kaikkia näitä voidaan sinänsä pitää varsin painavina ja merkittävän yhteiskunnallisen tarpeen edellyttäminä perusteina. Omistajan määräämisoikeuden rajoitusta näillä perustein ei voida pitää lähtökohtaisesti

rajoituksen oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta ongelmallisena. Kuten edellä kuitenkin on yhdenvertaisuuden osalta suhteessa lupaharkinnan perusteisiin painotettu, voidaan myös omistusoikeuden rajoituksen oikeasuhtaisuuden kannalta keskeisenä pitää sitä, että luvan epääminen tosiasiallisesti perustuu tapauskohtaisesti arvioituun ehdotettujen tavoitteiden saavuttamisen vaikeutumisiin, eikä esimerkiksi puhtaasti kansalaisuuteen.

Myyjän näkökulmasta myyntiluvan epääminen merkitsee suhteessa esitykseen sisältyviin muihin toimivaltuuksiin varallisuusarvoltaan merkittävintä puuttumista hänen omaisuudensuojaansa, sillä myyjä ei saisi esityksen perusteella korvausta esimerkiksi mahdollisista hänelle koituvista kustannuksista, joista esimerkiksi ostajan on etuosto-oikeuden käyttötilanteissa mahdollista saada korvausta. Tällaisten korvauksiin liittyvien kysymysten voidaan katsoa olevan keskeisiä arvioitaessa omaisuudensuojaan kohdistuvien rajoitusten oikeasuhtaisuutta.

Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan ostaja olisi velvollinen luovuttamaan kiinteistön eteenpäin tilanteessa, jossa hänelle ei myönnetä laissa säädettäväksi esitettävää lupaa. Edelleen saman pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kiinteistön myymisestä viranomaisen toimesta, jollei ostaja itse ole saanut kiinteistöä myydyksi säädettäväksi ehdotetussa vuoden määräajassa. Niin ostajan oma luovutusvelvollisuus kuin erityisesti kiinteistön myyminen viranomaisen toimesta merkitsevät molemmat puuttumista perustuslain 15 §:n suojaamaan omaisuudensuojaan.

Ehdotetun rajoituksen hyväksyttävyyden kannalta lähtökohtana voidaan pitää sitä, että myyntivelvoite sinänsä kiinnittyy samoihin perusteisiin kuin itse lupajärjestelmäkin. Tässä mielessä myyntivelvoitteellekin voidaan katsoa olevan olemassa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä ja painavaan yleiseen tarpeeseen kiinnittyvä peruste.

Käytännössä 6 §:n mukaisen myyntivelvoitteen synnyn voidaan katsoa liittyvän ostajan myyntitilanteessa ottamaan riskiin siitä, että hänelle myönnetään kauppojen jälkeen lupa kiinteistön hankintaan. Koska kauppojen tekeminen ilman ennakollista lupaa on edelleen mahdollista, voidaan järjestelmän ja luovutusvelvollisuutta koskevan sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta keskeisenä kysymyksenä pitää sitä, onko lupaharkinta toteutettavissa siinä määrin ennakoitavana, että ostajan olisi tosiasiallisesti mahdollista itse ennakoida siinä tehtäviä ratkaisuja. Koska lupaharkinta ehdotetuilla kansalliseen turvallisuuteen liittyvillä perusteilla jättää viranomaisille väistämättä hyvin laajan harkintavallan, voi selvästi ennakoimaton kauppojen jälkeinen kielteinen lupapäätös ja kiinteistön luovutusvelvollisuus tuottaa huomattavia taloudellisia menetyksiä ostajalle. Luovutusvelvollisuuden synnyttäviin tilanteisiin ei liity samanlaisia ostajan mahdollisuuksia saada korvauksia hänelle koituneista menetyksistä kuin esimerkiksi etuosto-oikeuden kohdalla, jossa sillä voidaan katsoa olleen perustuslakivaliokunnan oikeasuhtaisuusarvion kannalta olennainen merkitys (ks. esim PeVL 15/2005 vp, s.2/I).

Lupajärjestelmän EU-lainsäädännön mukaisuus

Oikeusministeriö on jo ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle kiinnittänyt huomiota siihen, että lupajärjestelmän EU-sääntelyn mukaisuutta on vielä arvioitava. Tässä suhteessa merkityksellinen on erityisesti sääntely, jonka mukaan lupajärjestelmän soveltamisalaan kuuluisivat myös sellaiset yhteisöt, joilla on kotipaikka Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella, mutta joissa vähintään 1/10 osaa yhteisön päätöksenteosta edustava vaikutusvalta olisi ETA –alueen ulkopuolella. On mahdollista, että tämä sääntely katsotaan esimerkiksi kielletyksi pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitukseksi. Hallituksen esityksen perusteluissa tällä kohden mainittua yritysostojen seurannasta annettua lakia (172/2012) ei välttämättä voida pitää pätevänä vertailukohtana, koska kyseisen lainsäädännön näkökulmasta (toisin kuin ehdotettavan lainsäädännön kannalta) merkitystä on mm. niillä vähemmistön tiedonsaantioikeuksilla, jotka kyseinen vähemmistöomistusosuus esim. osakeyhtiössä tuottaa.

Oikeusministeriö katsoo, että jos lakiehdotuksen EU-lainsäädännön mukaisuuden selvittäminen riittävän luotettavasti ei ole mahdollista esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä, olisi syytä harkita, että sellaiset yhteisöt, joiden kotipaikka on ETA-alueella, rajataan lupajärjestelmän ulkopuolelle.

Tietosuoja

Esityksen 6. ja 7. lakiehdotus sisältävät tietosuojasääntelyn kannalta relevantteja ulottuvuuksia. Esityksessä on tietosuojan osalta varsin vähäisessä määrin arvioitu esityksen suhdetta tietosuoja-asetukseen ja siitä johtuviin vaatimuksiin. Tätä on esityksen perusteluissa perusteltu sillä, että muutokset ovat materiaalisesti tältä osin varsin vähäisiä (s.68).

Esityksen perustelujen mukaan henkilötietojen käsittely perustuisi pääosin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuun viranomaisen lakisääteiseen velvoitteeseen. Esityksessä käsiteltäviin henkilötietoihin ei sisältyisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Esityksessä on tämän vuoksi katsottu, että riittävä henkilötietojen suoja voitaisiin taata tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän tulevan kansallisen yleislainsäädännön nojalla, eikä henkilötietojen käsittelystä lunastus-, etuosto- ja lupaasioiden yhteydessä olisi hallituksen käsityksen mukaan tarvetta säätää erityislainsäädännöllä yksityiskohtaisemmin.

Tietosuojaan liittyvien valtiosääntöisten ulottuvuuksien osalta on syytä huomioida, että perustuslakivaliokunta on aivan tuoreessa lausuntokäytännössään (PeVL 48/2018 vp, s.7) kiinnittänyt valtioneuvoston vakavaa huomiota siihen, että kansallisesta liikkumavarasta on esityksissä tehtävä selkoa niin, ettei se jää puutteelliseksi. Kuten esityksessä on todettukin, ei siihen nykyisessä muodossaan sisälly laajempaa selvitystä esityksen suhteesta tietosuoja-asetukseen. Oikeusministeriö on esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota tarpeeseen perustella laajemmin esityksen suhdetta tietosuoja-asetukseen ja sen sisältämään liikkumavaraan.

Suhteessa lausuntokierroksella olleeseen luonnokseen nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä on edellä esitetyin tavoin käsitelty jossain määrin laajemmin tietosuojaan liittyviä ulottuvuuksia, mutta esityksen suhde tietosuoja-asetukseen jää yhä varsin suppeasti käsitellyksi. Kun huomioidaan perustuslakivaliokunnan uusin tulkintakäytäntö, voidaan perusteltuna lähtökohtana pitää sitä, että hallituksen esityksissä tulee kyetä tyhjentävästi käsittelemään kansallinen liikkumavara tietosuojakysymysten osalta.